

Szerkesztőség:

Az arad-csanádi egyesült vasutak postájában.

Bérmentelen levelek csak ismételt kérésre fogadják el.
Készítést végez nem küldünk.

Kiadóhivatás:

Az arad-csanádi egyesült vasutak postájában a... hova a hirdetések, előfizetési pénsek és a kiadás körüli panaszok bérmentve küldendők.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelen belföldön és külföldön is.

Előzetes árak:

helyben: vidékre:
1 évre 12.- frt 1 évre 14.- frt
fél évre 6.- frt fél évre 7.- frt
3 évre 3.- frt 3 évre 3.50 frt
1 hó 1.- frt 1 hó 1.20 frt

Hirdetések díja:

a hatóságoktól egyeztetve hirdetésnél 6 kr., minden követhetőnél 4 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyitólír sora 15 krajczár.

A választási törvény.

Arad, november 27.

Ha azt akarjuk, hogy a képviselői rendszer előnye parlamentáris kormányzott országban veszendőbe ne menjenek, úgy minden politikai tényezőnek meg kell egyeznie azon törekvésben, hogy a választások tisztaságát megőrizzék és így azok eredményében megismerhetjük a választások tisztaságát, midőn a kormány nevében Fabiny igazságügyi miniszter kijelentette, hogy a miniszterium kész az illető javaslatot a jövő ülészek folyamán a ház elé terjesztetni.

Az nem mutat politikai türelmességre, hogy Irányi és pártja a nyilatkozattal nem érték. Hiszen az a fő dolog, hogy a törvény a legközelebbi választások előtt létrejőjön és szempontból még elég jó körülmények között a ház elé kerüljön. Ellenben a jövő évig leendő elhalasztás mellett számos komoly ok beszél.

Először is Irányi javaslatában újítással áll szemben a kormány, főleg miután nem a Kuria bíraskodásáról, hanem egy speciális igazságszolgáltatásról van szó. Azután az eddigi gyakorlat szerint a megválasztott mandátumok igazolása a ház privilégiuma volt. A kormány tehát ezen husz éves gyakorlat által szentesített privilégiumot is megfontolással tárgyalva kell tennie, miután az alkotmányban nem a létező romjából, hanem annak lehető kíméletével kell létesítenie.

Igy kívánja ezt, a jogfolytonosságon kívül, a parlament hatalomteljesítésének integritása, melyet — elég különös — ezúttal a kormánynak kell védelmébe venni az ellenzék ellen.

A külügyminiszter Budapestén. Kálánok Gusztáv gróf külügyminiszter, kit őfelsége hétfőn délután kihallgatáson fogadott, aznap ebédre Tisza miniszter-elnökhöz volt hivatalos.

Bizonyos mérvben a hiba tudata

nak kifolyásaként kell tekinteni, midőn az ellenzék sorából Irányi Dániel emelkedett fel tegnap, hogy a ház előtt egy indítványt indokoljon, mely szerint a kormány utasítandó lenne, hogy mihamarabb javaslatot terjesszen a ház elé egy független és részrehajlatlan bíróság alkotása iránt a választási ügyekben való bíraskodás végett. Es a kormány ismét megmutatta, hogy ő is mennyire szívén viseli a választások tisztaságát, midőn a kormány nevében Fabiny igazságügyi miniszter kijelentette, hogy a miniszterium kész az illető javaslatot a jövő ülészek folyamán a ház elé terjesztetni.

Az nem mutat politikai türelmességre, hogy Irányi és pártja a nyilatkozattal nem érték. Hiszen az a fő dolog, hogy a törvény a legközelebbi választások előtt létrejőjön és szempontból még elég jó körülmények között a ház elé kerüljön. Ellenben a jövő évig leendő elhalasztás mellett számos komoly ok beszél.

Először is Irányi javaslatában újítással áll szemben a kormány, főleg miután nem a Kuria bíraskodásáról, hanem egy speciális igazságszolgáltatásról van szó. Azután az eddigi gyakorlat szerint a megválasztott mandátumok igazolása a ház privilégiuma volt. A kormány tehát ezen husz éves gyakorlat által szentesített privilégiumot is megfontolással tárgyalva kell tennie, miután az alkotmányban nem a létező romjából, hanem annak lehető kíméletével kell létesítenie.

Igy kívánja ezt, a jogfolytonosságon kívül, a parlament hatalomteljesítésének integritása, melyet — elég különös — ezúttal a kormánynak kell védelmébe venni az ellenzék ellen.

A külügyminiszter Budapestén. Kálánok Gusztáv gróf külügyminiszter, kit őfelsége hétfőn délután kihallgatáson fogadott, aznap ebédre Tisza miniszter-elnökhöz volt hivatalos.

Képviselőválasztás. Kézdi-Vásárhelyről jelentik 26-iki kelettel, hogy ott Némessényi János gróf a kézdí választókörlet képviselőjévé kiáltott ki. A gróf a szabadelvű párt híve.

A büntető törvénykönyv revíziója. Manó József emil kuriai tanácselnök, a kit az igazságügyi miniszter szintén fel-szólított, hogy adjon véleményt a büntető kódex revíziójáról. Terjedelmes memorandumot terjesztett fel az igazságügyi miniszteriumhoz, a melynek során kijelenti, hogy a büntető törvénykönyv revíziójának idejét még el kell kezdeni, nem tartja a módosítás, vagy pótlás szükségét sem látja. Megjegyzésként azonban, hogy ha a miniszter a revíziót mégis kezdi, akkor a 1878. évi V-iki törvényekkel né-mely szakaszai módosításának ama házagok pótlása szempontjából, a melyek az általa megnevezett szakaszok alkalmazásánál a praktikumban éreztethetők.

Steinacker bocsánatkérése.

Budapest, november 26.

Alig volt még oly izgalmas ülése a budapesti kereskedelmi és iparkamarának, mint ma délután. A szokatlanul nagy számban megjelent tagok hazafias felháborodásukban kényszerítették Steinacker Odön országgyűlési képviselőt és a kamara titkárát, hogy a múlt pénteken a képviselőházban elmondott nemzetellenes beszédért a teljes ülése előtt bocsánatot kérjen.

Kochmeister Frigyes báró elnök megnyitván az ülést, jelentést tett arról a szomorú esetről, a melynek hőse Steinacker Odön titkár tette magát az országgyűlésen elmondott nemzetellenes beszéde által. O nem tartja meggyeztethetőnek a kamara tekintélyével, hogy egyik fő tisztviselőjének ilyen eljárását szó nélkül nézze el, ennél fogva az esetet a kamara teljes ülésének elbírálása alá bocsátja.

Wahrmann Mór országgyűlési képviselő volt az első, a ki a tárgyhöz szólott. Ő hiva a parlamentit szökevényesnek és tudja, hogy a kamarának nem áll jogában egy országgyűlési képviselőnek utasításokat adni, de elvárta volna, hogy a kamara tisztviselője nem fog megelégedezni ama kötelezővel, a melyek által annak működéséhez van fűzve. Határozottan rosszalja Steinacker eljárását és nyilvános ülésben igérte, hogy a jövőben a kamara tisztviselői általános óvakodni fog bármily nemzeti kérdés felvetésétől, mert

a kamara csak a feltétel alatt engedheti meg, hogy tisztviselője képviselői mandátumát is gyakorolhassa. Szükségének tartja ezt, még pedig nem azért, mintha volna magyart ember, a ki azt hinné, hogy a kamara titkára a kamara nézetét tolmácsolta a képviselőházban, hanem azért, hogy e tekintetben még csak közönyösséggel se vádolhassa senki a budapesti kereskedelmi és iparkamarát (Helyeslés).

Megjegyezték, hogy Steinacker a személyre vonatkozó vita egész tartalma alatt a mellékszobában várakozott a felelet kimondandó határozatra.

Madary Gábor kamarai tag sokkal erősebb tartalmú indítványt tett, mint Wahrmann. Ha Steinacker első esetben tanusított volna megrovás alá eső eljárását, ő is hajlandó volna megbocsátani neki; de a kamara vezetett utakra már több ízben tett igéretei daczára, visszasetett régi hibájába. Indítványozza tehát, hogy a teljes ülése Steinacker Odön t, mint a magyar államcsúszme nyílt ellensége, egyenesen mozdítsa el a kamarai titkári állásától. (Zajos helyeslés.)

Wolfer Gyula kamarai tag hozzájárul az előtte szólóknak indítványához: nem bízik Steinackernek újabb ígéreteiben. Nem örül — ugymond — hanem pofon t adjunk annak, a ki máris szegyet hozott a kamarára. (Hozzászólások.)

Ráth Károly, a kamara alelnöke, megnyugtatólag állapította meg, hogy Steinacker bocsánatkérésével, mert hiába, a szakértőkre szűke van a kamaránál. Ha azonban újabb eset adná elő magát, és a titkár folytatná odiosus szereplését, ő is, bár barátja Steinackernek, kénytelen volna szintén az erősebb indítványhoz csatlakozni.

Wahrmann politikai okokból is csökevényes tartása ez esetben a méltányosabb bánásmódot, mert a titkárnak esetleges elmozdítása bizonyára annyi zajt ütne a német sajtóban, mint például annak idején a budapesti német színház ügye, már pedig ez idő szerint nem áll érdekében, hogy a Németországban irányunkban mutatkozó rokonszenvet elenyéztessük.

Weiss Bertold osztrákiai Wahrmann indítványához, de követeli Steinackerrel annak nyilvános kijelentését, hogy ő a magyar államcsúszme föltétlenül hiva.

Frey Ferenc osztrákiai tag örömmel és bizakodással szemlélte a kamarának hazafias lelkesedését. Wahrmannak a külföldre történt hivatkozását kihagyandónak véli a hozandó határozat megköveteléséből, mert szegénységi bizonyítványt állítanak ki magunkról, ha a külföldi sajtó által eljesztetők magunkat jogunk gyakorlásától. (Helyeslés.)

Fischer Ignác méltányosságot kíván gyakorolni azzal az emberrel szemben, n ki már 20 év óta tisztviselője a kamarának.

Madary Gábor nem fél a kihívástól, és félre kíván tenni minden kíméletet, mert viszont jól tudja, hogy Steinackernek hirdetését külföldön széles körökben fogják terjesztetni és annak hatása nem fog elmaradni. Ragaszkodik előbbi indítványához. (Zajos felkiáltások: Szavazzunk!)

Az elnök ezután felteszi a kérdést szavazásra, a melynek eredménye az lett, hogy a nyilvános bocsánatkérés mellett 23-an, az ellentét mellett csak 11-en szavaztak.

Szótöbbséggel kimondatva a nyilvános bocsánatkérés, behívták Steinacker a mellékszobából. Steinacker sapadtan, állva hallgatta meg a teljes ülése határozatát, a melyet Kochmeister Frigyes ur. körülbelül a következő szavakkal adott tudomására:

A kamara sajnálattal vette tudomásul, hogy a titkár ur az országgyűlésen a kamara méltóságával össze nem egyeztethető illetlen magatartást tanusított; a teljes ülése többségének határozatához képest tehát sajnálattal kell nyilvánosan kijelentenie saját eljárása fölött, el kell fogadnia a kamara rosszallását és ígéretet kell tennie, hogy a jövőre nézve sem szóval, sem írásban oly nyilatkozatot nem fog tenni, a mely a kamarát gyanúba hozhatná és különösen ki kell jelentenie, hogy a magyar államcsúszme hiva lesz.

Steinacker Odön halálos csend közepette, a következőket mondta: Kötelességszerűleg elfogadom — ugymond — a megrovást, a melyet, nyíltan bevallo, sok tekintetben megérdemeltem. A dolog természeténél fogva helyben nem menthetem nyilatkozatomat, a melyeket tettem; lesznek talán a kamara tagjai között is olyanok, a kik egyeztetetett magatartásukat nem fogják olyanok képzelné, a minőknek azokat a későbbi kommentárok feltűntek. (Egy hang: Olyan nincs!) En nemcsak a jövőben lesznek a magyar államcsúszme hiva, hanem hogy eddig nem voltam az, ezt csak az bíheti, a ki nyilatkozataimat talán félreértette. A kamarának soha többé nem lesz alkalmam velem elégedetlenség lenni: a államcsúszme ellen sem beszéltem, sem írni nem fogok. En mindig magamnak vallottam magamat. Talán egyszer-másor elmondtam olyat, a mi az általános nézetet nem találkozt, elismerem, hogy azt talán elmondanom nem kellett volna. Midőn a megrovást elfogadom, igen szívesen teszek eleget a kamara kívánalmának azzal a kijelentéssel, hogy a magyar államcsúszme föltétlenül hiva vagyok és kerülni

Az „ARADI KÖZLÖNY“ tárczája.

(November 28.)

Zola és a hírlapirodalom.

(Párisi tudósítónktól.)

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tárczája. — Páris, november 24.

Ma jelenik meg a Marpon és Flammarion cégénél egy könyv, melynek címe a „Moralité“ a melyet a főbb párisi lapok titkárai írtak, telve mesékkel, elbeszélésekkel. E műhöz Zola Emil előszót írt, mely a hírlapirodalomról szól és a melyből a következőket idézzük:

„A kérdést különösen irodalmi szempontból tartom érdekesnek. Utón utólag hangzik a vád, milyen gyászos hatással van a sajtó az irodalomra. Elnyeli az ifjúság minden életérését, néptelenné teszi a színházat és a regényt és a kik szűke vagy a körülmények folytán belőle élnek, alkalmatlanká válnak az irodalmi munkálkodásra.

Sokszor megkérdeztek tőlem, mit tartok mindezek fölül? Azt feleltem, hogy én a sajtó mellett tartok és azt pártolom.

Mikor csak valami vidéki fiatal kér, mindig ajánlom neki, hogy dobja magát a harczok közé, a hírlapirodalomba.

Még csak husz éves, még nem ismeri az életet, nem különösen Páris: hát mit csináljon okosabban? Bezárkodik egy kislányos szobáskába, a nagy mesterektől lopogatott eszméket próbálja meg újra felpongetni, avagy üres álmain ragódjék-e?

Biz ettől őt-hat év múlva is olyan tudatlan marad, mint volt; nem ismeri az életet, még mindent tanulnia kell a felgátsa elbetegesedett a télenstől.

Mennyivel hasznosabbnak tartom én a mindennapi küzdelmet, mely egyedül képes megismertetni az emberekkel és a dolgok-

kal! Mikorra a 25 évet elérte, az önéletem érzete már fegyvert adott kezébe s tudni fog teremteni, mert megértett már rá. Azt mondják, hogy a sajtó sok ilyen fiatal emborból kiűli a tehetséget; ki bizonyon, de csak azokból, a kikben soha sem volt.

A gyengeség még nem ok a jegyzőség vagy a fűszer-kereskedés is ép úgy elrontht valakit. Itt tehát szó csak az erősekről lehet, a tehetségtől megáldott vagy mondjuk: hivatott emberekről, a mint hajdanában neveztek.

Már pedig ismétlem, az ilyenekre nézve fellépésük a hírlapirodalom csak gyógyfűrdő, kitűnő harcgyakorlat, a melyből megérve, megismeredva lépnek ki, egész Páris közönségé tartva.

Sőt állíthatom, hogy a stylus csak nyer a mindennapi használat által, a hírlap melyre gyorsít és erősít. Megjegyzem, hogy mindig csak tehetséges írókról beszélek, a kik már a stylust magukkal hozzák, mert a stylust megszerzési lehetetlen, azzal vele szűnik az ember, szökevény vagy barnának.

A napi hírek, melyeket egy kis szobában egy asztal szögletén írnak össze, rontják a kezet, mondják legtöbben; én meg éppen ellenkezőleg azt állítom, hogy semmi sem gyakorolhatja azt jobban.

Hajlékonyvá válik, nem fél a szöktől s urává lesz a nyelvnek. Az álom ez: a nyelv rabzolgatéként engedelmeskedjék. Bizonyára önmagam nem ítélném el azokat a szerzőket, a kik verejtéket izzadnak a szavakon: hiszen én magam is ezzel töltöttem el életem.

De azt hiszem, hogy elég volt már az agyondolgozott munkákból a jövő nemzedék sokat nyerne vele, ha igyekeznék magát kiszabadítani a tele irt mondatokból.

Egyszerű, világos és erős stylus lenne hasznos szerzem a holnapi igazságok el-

mondására. Ezért valószínűs jótétemény az, ha valaki a hírlapirodalom mindig tüzes kohójánál kalapálja stílusát. Ledobja a sok epithont, csak az igét hangoztatja, a kevés szóval elevenre tapint.

Néztek csak azt a 20 éves korában Párisba csöppent fiatal embert, a ki reákat a mondat előtt, azt sem tudta hol kezdje s a pontok és vonásoktól követeli azt, a mit az ösze-vissza hányt szavak megbénítva tüsszögve elő; s aztán néztek meg néhány évi hírlapiskodás után, legalább már el tudja mondani a mit akar.

Még egy csapás, de ezt már csak az igazi írók állják ki, ebben megmaradnak s ki vannak acéloszva. A többiek galimatiasba keverednek.

A sajtó senkinek stylust nem ad, csupán tüpörőkre azoknak, a kik stylust hoztak magokkal. Ezen mindnyájan keresztül mentünk és mindnyájan nyertünk vele valamit.

Egyedül az nyugtalanít, hogy a jelenlegi hírlapirodalom folytonosan túlságos ideges izgatottságban tartja a nemzetet.

Itt aztán Zola sokalva a rémtörténeteknek a legapróbb részletekkel való tapalását, eme meggyűvára tér át: Ez az irány...

„Kétségtelen ugyan, hogy rombolja az idegeket leirhatatlan dolgokkal tetézi a prózát, megbőni látszik az irodalmi kritikát s gyakran illedelemetlen és erőszakos.

De meg kell vallani, hogy bámulatos erővel és biztonsággal dolgozik a holnap társadalmának megalapításán; a munka még hemályban van előttünk, eredményét még senki sem látja előre. De maga a munka szűke és belőle fog ez új élet kikelni.

Mennyi sár és mennyi vér kell egy új világ megteremtésére? Soha az emberiség nem tett egy lépést előre a nélkül, hogy a legyőzötteket el ne gázolta volna. S ha már most az irodalmi láthatáron maradtunk, bizonyára, ha az irodalom az irodalmi szerepnek újratemetése s egy osztály számára

fentartott kedvtöltés, úgy a sajtó most azon a ponton áll, hogy az irodalmat előlje.

Csak hogy valami új dolgot hoz magával, terjeszti az olvasást. Hol fog végződni, nem tudjuk.

Egyszerűen azt állapíthatjuk meg, hogy midőn a hívtársaságunk irodalma haldoklik, egy új demokratikus modern irodalom születik.

Haragudni avagy ellentállani nevéseges volna, mert az evolúciót megállítani lehetetlen.

Az élet minden nyilvánulásának végpontján a romok és vér közt, van valami magasztos, nagy dolog.

Látszat és való.

(Regény öt könyvből.)

— „Aradi Közlöny“ számára szerkesztői fordította: —

DENISE.

NEGYEDIK KÖNYV.

(63-ik folytatás.)

— Oh, drága Jane, — felelt ez, viharosan átölve barátját, — hiszen látod, hogy muszáj. Kérlek, ne beszélj többé egy szót sem ellene, egész éjen át azon törtöm a fejem, hogy tegyem avagy ne tegyem, de nem lehet másképpen. Nem tudnám, soha sem tudnám magamnak megbocsátani, hogy ha ezt az egy alkalmat elmulasztanám, teljes felvilágosítást szerezhetek magamnak.

— Hát olyan jól tudod, hogy miféle iudokok vezeték hozzád Boroni kisasszonyt.

— Nos, hiszen ez tiszta mint a nap, sorai csak egy megfeszítet engednek: Könyörgöm engedje meg, hogy holnap déltől négy óráig közöl beszélek önnek, az ön életboldogsága és az enyém függ kérés-tem teljesítésétől! — és mi mástól függhetne egy fiatal leány boldogsága, ha nem a szerelemtől?

— És éppen Weller doktorról kell, hogy szó legyen?

— Ugyan mi más lenne egyforma köztem és az énekesnél közt, a mi mindkettőnk boldogságára vonatkoztatik? Nem, Jane,

ne igyekezz engem tévútra vezetni, érzem, hogy itt csak Weller doktorról lehet szó habár nem is tudom, mi kétséget Boroni, arra, hogy nyilatkozzék velem szemben. Oh, Jane, szívelem, oly nyomasztó előérzetem van, mit fogok hallani, mit fogok meg tudni? O talán ártatlan és én félre ismertem őt? De ez alig lehetséges. Ellenkező esetben legalább meggyőződést szerezhetek rossz-ságról, ha azután — nyugodt leszek, bizonyosan és nem emlegetem soha többé a nevet. Habár nincs egy csepp reményem sem, de azzal tartozom magamnak és neki, hogy ne mulasszak el semmi alkalmat, a mi felvilágosítással szolgálhat, hogy ne maradjon hátra kétség, nemde? Azért légy jó, és ne szólj egy szót sem, hanem légy segítségemre, hogy minden sikerüljön. Meghagytam Ferencnek a parancsot, hogy ez esetben, ha egy ismeretlen nő kérdésközdne utánam, vezesse egyenesen az én szobámba, és te, mert már úgyis szövetségem vagy, te a mellékszobában maradj és őrt állj, hogy ne haborgassanak bennünket. Ha a mama akarna hozzám jönni, akkor majd mindenféle kifogást talál és semmi esetre sem evezd be őt, hallod?

— Hízen ez egy egészen szép szerep, a mivel megbíztál.

— Meg kell tenned azt a szíveséget, csak az egyszerű, — könyörgött Ida. Hízen a mamával oly könnyen lehet kijönni, csak beszélj vele a betegségeiről, akkor majd egész halált read és engem teljesen elfelejt. Számíthatok a segítségedre? mond, hogy igen drága, édes Janeom. Oh Istenem bár csak már itt volna Boroni kisasszony, türelmem már fogytán van. — És Ida ismét az ablakhoz futott és oly figyelemmel nézett ki az utcára, hogy nem vette észre a tanácsos belépést; csak mikor az a vilálat érintette, jöttön észre.

— Nos, te kis teccse, te is talán azt hiszed már, hogy a nyár van itt, mert a nap ismét előbújt egyszer?

— A levegő oly enyhe, — dadogá zavartan Ida. — Az ember már alig állja ki a szobában.

— Különösen ily fiatal szívakra hat a tavasz lehellete villányként, mi? Dél felé tesztünk egy kis sétakocsizást a parkba, befogatok a landauerbe, anyád és Jane kisasszony is velünk tartanak.

Nyomatja és kiadja az Ungerleider-féle könyvnyomda Aradon.